

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 13. septembra 2017*

„Predhodno odločanje – Državne pomoči – Pojem ‚pomoč, ki jo dodeli država članica, ali kakršna koli vrsta pomoči iz državnih sredstev‘ – Obveznost energetske delniške družbe, ki je v celoti v državni lasti, da kupi energijo, proizvedeno ob hkratnem pridobivanju toplote“

V zadevi C-329/15,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska) z odločbo z dne 16. aprila 2015, ki je na Sodišče prispela 3. julija 2015, v postopku

ENEA S.A.

proti

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi J. L. da Cruz Vilaça (poročevalec), predsednik senata, M. Berger, sodnica, A. Borg Barthet, E. Levits in F. Biltgen, sodniki,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodni tajnik: K. Malacek, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. januarja 2017,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za ENEA S.A. K. Cichocki in T. Młodawski, odvetnika,
- za poljsko vlado B. Majczyna, M. Rzutkiewicz in K. Rudzińska, agenti,
- za Evropsko komisijo É. Gippini Fournier, K. Herrmann in P. Němečková, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. marca 2017

izreka naslednjo

* Jezik postopka: poljščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 107(1) in 108(3) PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo ENEA S.A. in Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (predsednik urada za regulacijo energije, Poljska, v nadaljevanju: URE) glede denarne kazni, ki je bila tej družbi naložena, ker ni izpolnila obveznosti odkupa električne energije, proizvedene ob hkratnem pridobivanju toplote (v nadaljevanju: električna energija iz soproizvodnje), in sicer iz energetskih virov, ki so priključeni na električno omrežje na poljskem ozemlju.

Pravni okvir

- 3 Člen 9a(8) Ustawa Prawo Energetyczne (energetski zakon) z dne 10. aprila 1997 (Dz. U št. 135, rubrika 1144), v različici, ki se uporabi v postopku v glavni stvari (v nadaljevanju: energetski zakon), določa:

„Energetska podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo električne energije ali njenim trženjem in ki to energijo prodajajo potrošnikom, ki so priključeni na električno omrežje na območju Republike Poljske, soavezana, kolikor je to določeno v predpisih, izdanih na podlagi odstavka 10, odkupiti [električno energijo iz soproizvodnje] od energetskih virov, ki so priključeni na električno omrežje in ležijo na poljskem ozemlju.“

- 4 Člen 56(1), točka 1a, energetskega zakona določa:

„Denarno kazen je mogoče naložiti vsakomur:

(1a) ki ne izpolni obveznosti pridobitve potrdila o izvoru in njegove predložitve predsedniku URE, ali ki ne plača nadomestila v skladu s členom 9a(1), ali ki ne odkupi električne energije in toplote iz člena 9a, od (6) do (8).“

- 5 Člen 56(2) tega zakona določa:

„Denarno kazen iz odstavka 1 pobere predsednik [URE].“

- 6 Člen 56(2b) navedenega zakona določa:

„Sredstva iz denarnih kazni, pobranih v primerih, opredeljenih v odstavku 1, točka 1a, zaradi kršitve obveznosti iz člena 9a, (1) in od (6) do (8), se dodelijo Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej [(nacionalni sklad za varstvo okolja in upravljanje z vodami)].“

- 7 Člen 5, točka 2, rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (izvedbena uredba ministra za gospodarstvo in delo o specifikaciji obveznosti odkupa električne energije iz soproizvodnje) z dne 9. decembra 2004 določa:

„Obveznost iz člena 9a(8) [energetskega] zakona se šteje za izpolnjeno, če je delež električne energije, odkupljene iz soproizvodnih virov, priključenih na omrežje, ali električne energije, ki jo je energetska podjetja proizvedlo v lastnih soproizvodnih virih, znašal – v okviru celotne letne prodaje električne energije odjemalcem, ki električno energijo kupujejo za svoje potrebe – najmanj:

[...]

2. 15 % za leto 2006.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 8 Energetski zakon je za obdobje od 1. januarja 2003 do 1. julija 2007 določal sistem podpore za proizvodnjo električne energije iz soproizvodnje, in sicer z določitvijo obveznosti odkupa. Ta obveznost je zavezovala podjetja, ki so prodajala električno energijo končnim uporabnikom, vključno s proizvajalci in dobavitelji, ki so delovali kot posredniki. Nalagala jim je, da del – v obravnavani zadevi 15 % za leto 2006 – celotne letne prodaje električne energije končnim uporabnikom pridobijo iz proizvodnje električne energije iz soproizvodnje.
- 9 Družba ENEA je družba v 100-odstotni lasti poljske države, ki proizvaja in prodaja električno energijo. Obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje je leta 2006 izpolnila le do višine 14,596 %. Zato ji je predsednik URE z odločbo z dne 27. novembra 2008 naložil denarno kazen.
- 10 Družba ENEA je zoper to odločbo vložila tožbo, ki je bila na prvi stopnji zavrnjena. Na pritožbeni stopnji je bila denarna kazen znižana, v preostalem pa je bila pritožba zavrnjena. Družba ENEA je nato vložila kasacijsko pritožbo pri predložitvenem sodišču. V podporo tej kasacijski pritožbi podaja novo navedbo, in sicer da je obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje pomenila novo državno pomoč, ki je bila nezakonita, saj ni bila priglašena Evropski komisiji. Zato naj bi po njenem mnenju ne bilo mogoče zakonito naložiti denarno kazen.
- 11 V zvezi z opredelitvijo „državne pomoči“ v smislu člena 107(1) PDEU predložitveno sodišče meni, da so pogoji glede omogočanja selektivne prednosti, možnega izkrivljanja konkurence in vpliva na trgovino med državami članicami izpolnjeni. Prav tako meni, da je odgovornost za obveznost odkupa mogoče pripisati državi, saj je ta obveznost določena z zakonom. Vendar pa predložitveno sodišče dvomi o tem, ali gre za ukrep iz državnih sredstev.
- 12 V zvezi s tem Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče, Poljska) pojasnjuje, da je bila družba ENEA dolžna končnim uporabnikom električne energije prodati minimalni delež električne energije iz soproizvodnje, pri čemer je bilo ta delež mogoče doseči s proizvodnjo električne energije iz soproizvodnje v samem podjetju ali z odkupom električne energije iz soproizvodnje od tretjih proizvajalcev. V primeru odkupa od tretjih proizvajalcev sta odkupno ceno električne energije iz soproizvodnje sporazumno določila podjetje, ki je moralo izpolniti obveznost odkupa, in proizvajalec električne energije iz soproizvodnje.
- 13 Predsednik URE pa je lahko ob odobritvi tarif energetskih podjetij določil raven cen električne energije iz soproizvodnje, ki je bila po njegovem mnenju upravičena cena za izračun najvišje cene pri prodaji električne energije končnim uporabnikom.
- 14 Predložitveno sodišče opozarja tudi, da je velika podobnost med postopkom v glavni stvari in zadevo, v kateri je bila izdana sodba z dne 13. marca 2001, PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160), in sicer ker se podjetjem naložena obveznost odkupa financira iz njihovih lastnih sredstev. V nasprotju z zadevo, v kateri je bila izdana navedena sodba, pa so v postopku v glavni stvari večina podjetij, ki skrbijo za dejansko izpolnitev obveznosti odkupa, javna podjetja v 100-odstotni lasti poljske države. V tem okviru predložitveno sodišče meni, da je nujno, da Sodišče poda razlago svoje sodne prakse, in sicer ob upoštevanju posebnosti dejanskega stanja postopka v glavni stvari.
- 15 V teh okoliščinah je Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 107 PDEU razlagati tako, da obveznost odkupa [električne energije iz soproizvodnje], ki je določena v členu 9a(8) [energetskega zakona], pomeni državno pomoč?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba člen 107 PDEU razlagati tako, da se energetska podjetja, ki ga je treba pripisati državi članici in ki mu je bila naložena obveznost, opredeljena kot državna pomoč, v postopku pred nacionalnim sodiščem lahko sklicuje na kršitev te določbe?
3. Če je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti pritrdilno, ali je treba člen 107 PDEU v povezavi s členom 4(3) PEU razlagati tako, da nezdružljivost obveznosti, ki izhaja iz nacionalnega prava, s členom 107 PDEU onemogoča naložitev denarne kazni podjetju, ki ni izpolnilo obveznosti?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 16 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 107(1) PDEU razlagati tako, da nacionalni ukrep, ki tako zasebnim kot javnim podjetjem nalaga obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje, pomeni državno pomoč?
- 17 Uvodoma je treba opozoriti, da opredelitev „državne pomoči“ iz člena 107(1) PDEU vključuje izpolnjevanje štirih pogojev, in sicer da gre za državni ukrep ali ukrep iz državnih sredstev, da ta ukrep lahko prizadene trgovino med državami članicami, da svojemu upravičencu omogoča selektivno prednost in da izkrivlja konkurenco ali grozi, da jo bo izkrivljal (glej v tem smislu sodbi z dne 17. marca 1993, *Sloman Neptun*, C-72/91 in C-73/91, EU:C:1993:97, točka 18, in z dne 19. decembra 2013, *Association Vent De Colère!* in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 15).
- 18 Iz predložitvene odločbe izhaja, da predložitveno sodišče meni, da so trije zadnjenavedeni pogoji izpolnjeni.
- 19 Zato je treba prvo vprašanje preoblikovati tako, da se z njim želi ugotoviti, ali je treba člen 107(1) PDEU razlagati tako, da je nacionalni ukrep, kakršen je obravnavani v postopku v glavni stvari in ki tako zasebnim kot javnim podjetjem nalaga obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje, državni ukrep ali ukrep iz državnih sredstev.
- 20 V zvezi s tem je treba najprej opozoriti, da morajo biti prednosti, da bi jih bilo mogoče opredeliti kot „pomoči“ v smislu člena 107(1) PDEU, neposredno ali posredno podeljene iz državnih sredstev in pripisljive državi (sodbi z dne 16. maja 2002, *Francija/Komisija*, C-482/99, EU:C:2002:294, točka 24, in z dne 19. decembra 2013, *Association Vent De Colère!* in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 16).
- 21 Prvič, za presojo pripisljivosti ukrepa državi je treba preizkusiti, ali so javni organi sodelovali pri sprejetju tega ukrepa (sodbi z dne 16. maja 2002, *Francija/Komisija*, C-482/99, EU:C:2002:294, točka 52, in z dne 19. decembra 2013, *Association Vent De Colère!* in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 17).
- 22 V zvezi s tem zadošča opozoriti, da je bila obveznost oskrbe z električno energijo iz soproizvodnje, ki je obravnavna v postopku v glavni stvari, uvedena z energetskega zakonom, tako da je treba šteti, da je ta ukrep mogoče pripisati državi (glej v tem smislu sodbo z dne 19. decembra 2013, *Association Vent De Colère!* in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 18).
- 23 Drugič, glede pogoja državnega ukrepa ali ukrepa iz državnih sredstev je treba navesti, da ta vključuje pomoči, ki jih dodeli neposredno država, ter tudi tiste, ki se dodelijo s posredovanjem javne ali zasebne organizacije, ki jo ustanovi ali določi država za upravljanje pomoči (sodbi z dne 22. marca 1977, *Steinike in Weinlig*, 78/76, EU:C:1977:52, točka 21, in z dne 13. marca 2001, *PreussenElektra*, C-379/98, EU:C:2001:160, točka 58).

- 24 Ukrep, ki vključuje med drugim obveznost odkupa energije, lahko tako spada v pojem „pomoči“, tudi če te ne vključujejo prenosa državnih sredstev (sodba z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 19 in navedena sodna praksa).
- 25 Člen 107(1) PDEU namreč zajema vsa denarna sredstva, ki jih lahko javni organi dejansko uporabijo za pomoč podjetjem, ne glede na to, ali spadajo ta sredstva trajno med državno premoženje. Tudi če zneski, ki ustrezajo ukrepu pomoči, niso trajno v državni blagajni, dejstvo, da ostajajo stalno pod javnim nadzorom in torej na voljo pristojnim nacionalnim organom, zadostuje, da se jih opredeli kot „državna sredstva“ (sodbe z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, C-482/99, EU:C:2002:294, točka 37; z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi, C-206/06, EU:C:2008:413, točka 70, in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 21).
- 26 Takšen primer pa je vendarle treba razlikovati od primera, ko država podjetij – ki so večinoma zasebna – ne pooblasti za upravljanje državnih sredstev, ampak ta podjetja le zavezuje obveznost odkupa z lastnimi finančnimi sredstvi (sodbi z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi, C-206/06, EU:C:2008:413, točka 74, in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851, točka 35).
- 27 V zvezi s tem je treba poudariti, da je mehanizem, obravnavan v postopku v glavni stvari, dobaviteljem električne energije nalogal, naj 15 % letne prodaje električne energije končnim uporabnikom predstavlja električna energija iz soproizvodnje.
- 28 Predsednik URE je najvišje tarife za prodajo električne energije končnim uporabnikom odobril tako, da podjetja finančnega bremena te obveznosti odkupa niso mogla sistematično prevaliti na končne uporabnike.
- 29 Tako je iz elementov, ki so na voljo Sodišču, razvidno, da so v določenih okoliščinah dobavitelji električne energije električno energijo iz soproizvodnje pridobivali po višji ceni, kot je bila zaračunana pri prodaji končnim uporabnikom, kar je tem dobaviteljem povzročalo dodatne stroške.
- 30 Zato je ob neobstoju popolne prevalitve takšnih dodatnih stroškov na končnega uporabnika, njihovega financiranja z obveznim prispevkom, ki ga naloži država članica, ali mehanizma popolnega nadomestila dodatnih stroškov (glej v tem smislu sodbi z dne 17. julija 2008, Essent Netwerk Noord in drugi, C-206/06, EU:C:2008:413, in z dne 19. decembra 2013, Association Vent De Colère! in drugi, C-262/12, EU:C:2013:851) treba ugotoviti – kot je to storil generalni pravobranilec v točki 86 sklepnih predlogov – da država podjetij, zadolženih za oskrbo, ni pooblastila za upravljanje državnih sredstev, ampak so ta podjetja z lastnimi sredstvi financirala obveznost odkupa.
- 31 Glede trditve družbe ENEA in Komisije, da je izpolnitev te obveznosti odkupa zavezovala večinoma javna podjetja zasebnega prava, zaradi česar naj bi bilo mogoče škodi, da je bila navedena obveznost financirana iz državnih sredstev, je treba opozoriti, da se sredstva javnih podjetij štejejo za državna sredstva, če država z uveljavitvijo prevladujočega vpliva lahko usmerja uporabo njihovih sredstev za financiranje prednosti v korist drugih podjetij (sodba z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija, C-482/99, EU:C:2002:294, točka 38).
- 32 Kot je poudaril generalni pravobranilec v točkah 91, od 94 do 96 in 100 sklepnih predlogov, pa zgolj okoliščina, da je imela država večino kapitala v delu podjetij, ki jih je zavezovala obveznost odkupa, v obravnavani zadevi ne zadostuje za sklepanje o obstoju prevladujočega vpliva, s katerim se lahko usmerja uporaba teh podjetij, v smislu sodne prakse, navedene v prejšnji točki.
- 33 Očitno je namreč, da je obveznost veljala za dobavitelje električne energije ne glede na to, ali je bil njihov kapital v večinski lasti države ali zasebnih gospodarskih subjektov.

- 34 Prav tako iz elementov, predloženih Sodišču – zlasti med obravnavo – ne izhaja, da bi ravnanje družbe ENEA odredila navodila javnih organov. Nasprotno, pojasnjeno je bilo, da je odločitev o zavrnitvi ponudb prodaje električne energije iz soproizvodnje leta 2006 temeljila na povsem samostojno sprejetih tržnih odločitvah.
- 35 Poleg tega v nasprotju s trditvami Komisije na podlagi pripisljivosti ukrepa zadevni državi članici – kot je bilo ugotovljeno v točki 22 te sodbe – ni mogoče sklepati o obstoju prevladujočega vpliva te države znotraj podjetja, katerega večinski delničar je, v smislu sodbe z dne 16. maja 2002, Francija/Komisija (C-482/99, EU:C:2002:294, točki 38 in 39). Na podlagi ukrepa države kot zakonodajalca namreč ni mogoče izluščiti nobenega elementa glede ravnanja države kot večinskega delničarja v podjetju.
- 36 Glede trditve družbe ENEA glede naložitve denarne kazni v primeru neizpolnitve obveznosti odkupa, katere znesek je namenjen nacionalnemu skladu za varstvo okolja in upravljanje z javnimi vodami, je treba ugotoviti, da na podlagi nobenega elementa, predloženega Sodišču, ni mogoče ugotoviti, ali so bila tako zbrana sredstva v trenutku dejstev v postopku v glavni stvari res namenjena podpori podjetjem, ki so proizvajala električno energijo iz soproizvodnje.
- 37 Zato je na prvo vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 107(1) PDEU razlagati tako, da nacionalni ukrep, kakršen je obravnavani v postopku v glavni stvari in ki tako zasebnim kot javnim podjetjem nalaga obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje, ni državni ukrep ali ukrep iz državnih sredstev.

Drugo in tretje vprašanje

- 38 Na drugo in tretje vprašanje ob upoštevanju odgovora na prvo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

- 39 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

Člen 107(1) PDEU je treba razlagati tako, da nacionalni ukrep, kakršen je obravnavani v postopku v glavni stvari in ki tako zasebnim kot javnim podjetjem nalaga obveznost odkupa električne energije iz soproizvodnje, ni državni ukrep ali ukrep iz državnih sredstev.

Podpisi